

Apžvalga

2014 06 17

Kviečiai

Kviečių kainos JAV ir Europos rinkose išlieka metų žemumose. Pasaulyje pakanka atsargų po rekordinio praeitų metų derliaus. Tuo tarpu, šiemet prognozuojamos grūdų produkcijos apimtys irgi nemažos, nors ir atsilieka nuo praeitų metų derliaus. Europos Komisija birželio pradžioje kilstelėjo Europos Sąjungos šio sezono minkštų kviečių derliaus įvertį nuo 135,9 mln. tonų iki 137,5 mln. tonų. Tai bus trečias pagal dydį derlius ES istorijoje ir 3,1 mln. tonų viršys praeito sezono rezultatus. Europos Sąjunga yra didžiausia pasaulio kviečių augintoja (20 proc. pasaulinės produkcijos) ir kartu su JAV didžiausia eksportuotoja. ES praeitą sezoną eksportavo 31,6 mln. tonų kviečių, 21 proc. viso pasaulinio eksporto. Kviečių kainos pastaraisiais mėnesiais slinko žemyn ir dėl pagerėjusių kviečių derliaus lūkesčių JAV, bei netrikdomo kviečių tiekimo iš Ukrainos. Jungtinių Tautų Maisto ir Žemės Ūkio Organizacija (FAO) mano, kad po 2014/2015 metų sezono kviečių atsargos sieks 181,7 mln. tonų, o tai sudarys 25,5 proc. viso per metus sunaudojamo kviečių kiekio. Šis santykis bus aukščiausias per paskutinius tris metus.

FAO taip pat ženkliai pakėlė ateinančio sezono kukurūzų derliaus lūkesčius. Kukurūzų ir kviečių kainos tampriai susijusios, nes šios kultūros gali pakeisti viena kitą naudojamos gyvulių pašarams. Taip pat šios kultūros konkuruoja ir dėl sėjamos žemės plotų. Šios tendencijos neigiamai veikia žemesnės kokybės kviečių kainos perspektyvas.

Kviečių kainos augimui pagrindo bent jau kol kas nėra, tačiau netikėtos oro sąlygos gali pakoreguoti būsimų derlių lūkesčius ir atitinkamai kainos kryptį. Tuo tarpu stambesni grūdų supirkėjai Lietuvoje teigia, kad smarkiai kainai kristi nėra kur, nes kaina gali greitai pasiekti gamybos savikainą.

Nafta

Naftos kainos pasaulio rinkose išlieka aukštos. Kad naftos rinka susibalansuotų, šiais metais OPEC turi ženkliai padidinti naftos gavybos apimtis. Nors OPEC turi užtektinai gavybos pajėgumų, tai dar negarantuoja, kad tiekimas bus pakankamas. Antroje metų pusėje tikimasi sezoninio naftos vartojimo augimo. Kad patenkinėtų augančią paklausą, trečiąjį ketvirtį OPEC šalys turės padidinti naftos gavybą 900 tūkst. barelių per dieną. Neaišku, ar Libija išlaikys atvertais savo naftos eksporto uostus. Irako šiaurėje toliau kyla nerimas dėl saugumo. Tuo tarpu už OPEC ribų, geopolitiniai trukdžiai naftos gavybai įsiliepsnojo Kolumbijoje ir Pietų Sudane. Taigi šiemet naftos kainos turėtų stiprėti ar bent jau išlaikyti dabartinį lygį.

Gegužės mėnesio duomenys rodo, kad Kinija smarkiai padidino naftos importą, nors vartojimas šalyje beveik nekito. Manoma, kad Kinija pradėjo pildyti savo strateginius naftos rezervus. Šis Kinijos žingsnis palaiko naftos kainą rinkoje ir stabdo atsargų augimą kitose šalyse. OECD šalių naftos rezervai balandžio mėn. pabaigoje buvo 80 mln. barelių mažesni nei paskutinių penkių metų balandžio mėnesio vidurkis.

Naftos perdirbimo sektoriuje, Kinija ką tik paleido dvi gamyklas su 440 tūkst. b/d pajėgumais. Kinija siekia tapti naftos produktų eksportuotoja, nors pasaulyje naftos perdirbimo sektorius kenčia nuo pajėgumų pertekliaus.

Auksas

Šiemet aukso kaina stabilizavosi virš 1200 JAV dolerių už unciją ribos. Tai yra 35 proc. žemiau palyginti su 2011 m. rugsėjį pasiektu 1920 JAV dolerių už unciją rekordą. Per pirmąjį šių metų ketvirtį aukso paklausa buvo ypač stipri juvelyriniams dirbiniams, ir siekė 570,7 tonas. Juvelyrika sudarė 53 proc. viso aukso suvartojimo per pirmąjį ketvirtį. Juvelyrinių dirbinių paklausa per metus išaugo 3 proc. ir buvo didžiausia per pirmąjį ketvirtį nuo 2005 metų. Paklausą skatino žemesnės aukso kainos bei didėjančios vartotojų pajamos. Ypač stiprus 9 proc. augimas užfiksuotas Kinijoje. Kinija sunaudojo daugiau kaip trečdali visą pasaulio juvelyrinių dirbinių aukso. Tuo tarpu antroje pagal dydį papuošalų aukso rinkoje Indijoje vartojimas per metus sumažėjo 9 proc. dėl aukso importo suvaržymų, kurie turėtų būti laikini.

Antra pagal dydį aukso vartojimo kategorija yra investicijos. Per pirmąjį ketvirtį 282,3 tonos aukso buvo panaudota investicijoms, o tai sudarė 19 proc. viso suvartojimo. Aukso panaudojimas investicijoms smarkiai kinta ir tampriai koreliuoja su aukso kaina. 2013 m. ETF („Exchange Traded Funds“) fondų grynasis aukso pirkimas buvo neigiamas ir tempė aukso kainą žemyn. Pirmąjį 2014 m. ketvirtį ETF aukso grynasis pirkimas buvo nulinis, o visas investicijų aukso poreikis, kuris įtraukia ir aukso monetų ir plytelių įsigijimą, vis dar buvo 23 proc. mažesnis nei 5 metų vidurkis.

Centrinių bankų aukso paklausa savo užsienio rezervų kaupimui ir saugojimui išlieka gana stabili. Tuo tarpu aukso paklausa pramonėje po truputį silpnėja dėl aukso pakeitimo kitais metalais tokiais kaip varis ir sidabras.

Kalbant apie aukso pasiūlą, pakartotinis perdirbtos aukso naudojimas gali sudaryti 20-30 proc. visos aukso pasiūlos, tuo tarpu likusi dalis gaunama iš kasybos. 2011-2012 metais stebėta aukšta kaina skatino aukso perdirbimą ir pakartotinį naudojimą. Pasiūlos paklausos dinamika turėtų palaikyti aukso kainą. Vis dėl to didžiausia rizika aukso kainai kyla dėl atsigaujančios pasaulio ekonomikos ir augančių palūkanų normų JAV perspektyvos. Investuotojai dažnai finansuoja auksą skolintomis lėšomis, ir augančios palūkanos gali smarkiai sumažinti aukso kaip investicijos patrauklumą.

Sidabras

2011 m. balandį sidabro kaina pasiekė rekordinį lygį - 48 JAV dolerių už unciją. Nuo to laiko sidabro kaina nukrito 60 procentų, ir vis neįstengia rimčiau atsitiesti. Sidabro kainą slepia didelės atsargos, deklaruojamos JAV Comex biržoje, kurios siekia 176 mln. uncijų. Dar prieš kelis metus šios atsargos neviršijo 100 mln. uncijų.

Sidabras turi keletą labai skirtingų ypatybių. Viena vertus, tai yra brangus metalas su „saugaus uosto“ savybėmis. Jis, kaip ir auksas, brangsta kilus pasauliniams neramumams tokiems kaip karas, infliacija ar recesija. Antra vertus, sidabras yra aktyviai naudojamas pramonėje, todėl įsibėgėjanti ekonomika stiprina sidabro paklausą ir kelia jo kainą. Iš 1081 mln. uncijų panaudotų 2013 metais, 54 procentai teko pramoninėms reikmėms.

Sidabro koreliacija su akcijų indeksais yra nestabili – kartais teigiama, o kartais neigiama. Paskutinius trejus metus JAV akcijų indeksai brango, tuo tarpu sidabro kaina slinko žemyn. Tikėtina, kad jeigu akcijų rinkos sušlubuos, sidabras vėl įgaus investuotojų pasitikėjimą. Sidabro vartojimas monetoms, plytelėms, juvelyriniams dirbiniams sparčiai auga, o naudojimas pramonėje taip pat turi sustiprėti dėl aukštesnio ekonominio augimo pasaulyje. Taigi ilgalaikės perspektyvos sidabro kainai yra teigiamos.

Donatas Brazdžius

Vyresnysis analitikas
Ekonominių tyrimų departamentas | Rinkų tarnyba
Tel: 8 5 2393402
donatas.brazdzius@dnb.lt